

~~217~~

EX BIBLIOTH.

NATIONIS HUNGAR.

VITEBERG.

VI-59.

SIGNAT. 1515CCXIII.

I. N. 7.

Appetitum,
à
RATIONÉ TRIUM-
PHATUM,

*Dissertatione Ethicâ
posteriore,*

Permissu & auctoritate
Amplissimi, Inclutæ Facultatis Phi-
losophicæ, Senatûs,

In

Celeberrimâ ad Albim Academiâ,
Publico Eruditorum examini
sistunt,

PRÆSES,

M. MATTHIAS PLATANI,

Dravecensis Hung.

&

RESPONDENS,

JOHANNES LEPORINI,

Neosoliensis Hung.

Ad Diem XXX. April.

A.O.R. MDCXC.

H. L. Q. C.

Wittebergæ, Typis Martini Schultzi.

27

h. 111. 3658

Faint, mirrored text bleed-through from the reverse side of the page, including names like "MATTHIAS PLATANUS" and "JOHANNES LEPORINI".

IN NOMINE SALVATORIS.

Hominem non esse tumultuarium, & incogitatum opus, non Diviniores literæ modo, verum ipsa ratio, & experientia testatur abundè satis, adeò, ut Gentiles etiam eum dignis modis deprædicare non potuerint. Inter maxima rerum suarum, naturam nihil habere, quo magis gloriatur, aut certè, cui gloriatur, auctor est Seneca *lib. 6. de Benef. cap. 23.* Et quidni? cum solus homo, ex tot animantium generibus, atque naturis, particeps sit rationis, quæ in Cælum usque penetrat, ac astrorum ortus, obitus, cursus, aliaque abstrusissima rimatur, atque cognoscit. Non quæquam erraturum existimo, si hominem, cum Platone *lib. 7. de Legib.* Pupam Dei, artificiosissimè elaboratam, esse dixerit. Ast dolendum vehementer, in solâ tam nobili creaturâ, reperiri turbidos, concitadosque animorum motus, aversos à ratione, & inimicissimos menti, vitæque tranquillæ, ut Cic. *l. 4. Tusc. quæst.* loquitur. In fontem tanti mali si inquiras, alii hunc, alium alii indicabunt. Nobis, ut certius quid constet, placuit nonnulla consignare, quæ ad rem enucleandam factura videbuntur.

Thesis I.

In fontem tantæ Rebellionis inquirere, distingvimus meritò cum Philosophis Christianis, inter statum naturæ *instituta, & destituta.* Quod ad posteriorem attinet, plures assignari posse causas pugnæ rationis & appetitûs, superiore dissertatione *Thesi 7.* exposuimus. Nunc de priori erimus solliciti, unde nimirum hæc labes suam trahat originem.

II. Hanc quæstionem penitus consideraturo, Christianos Philosophos, à Gentilibus distingvere necesse est, quoniam

illis conditio humanæ originis, ex principio altiore, & naturam superante, est nota: Hi, quorum antesignani facile sunt, Pythagoras, Plato, Zeno Citticus, eorumque sectatores Academici, & Stoici, vid. Macrobius *de somno Scipionis lib. I. cap. 11. & 12.* Plotinus *in libro, quem de Animi in corpora descensu conscripsit*, ut animas simul omnes creatas, & ob peccatum in corpora, tanquam carcerem detrusas esse statuebant; ita causam quoque ac principium malorum morum, & originem vitiorum, corpus & carnem affirmabant. Quibus suum adjicit calculum Cato, apud Ciceronem, quando de immortalitate animi differens, ita, *dum sumus*, inquit, *in his inclusi compagibus corporis, munere quodam necessitatis, & gravi opere perfungimur.* Est enim cælestis animus ex altissimo domicilio depressus, & quasi demersus in terram, locum Divine nature, eternitatisque contrarium. Hæc ille. Aristoteles nihil certi, de Principio pugnæ hujus, definire videtur, & quanquam *in lib. de animâ*, & aliis passim, de eâ loquatur, tamen, unde ea proveniat, non determinat, nisi quod *3. de animâ cap. 10. 2. 53.* dicit, *fieri appetitus (rationalem & sensitivum) contrarios, quando ratio & concupiscentia sibi contrariantur*, idque ob circumstantiam temporis; Rationem enim ad futurum respicere & ideò objectum retrahendum, h. e. hoc instanti non appetendum, svadere: concupiscentiam vero, seu appetitum sensitivum, in præsentem delectationem, quæ ex objecto resultat, ferri. De reliquis Philosophis gentilibus non attinet dicere.

III. Christianos quod concernit, illi quoque in varia abeunt sententiarum divortia. Qui statum purorum naturalium admittunt, & calculo suo approbant, eundem cum Platone, Stoicis, aliisque Ethnicorum Magistris, statuunt fontem, atque originem, hujus tam infaustæ rebellionis. Ita enim Bellarm. *lib. de gratia primi hominis cap. 5.* *Constat homo, inquit, naturaliter ex carne & spiritu, appetitu & ratione, adeoque contrariis propensionibus, unde oritur pugna quædam, & ex pugna ingens bene agendi difficultas, dum una propensio alteram impedit.* Sic ergo ex ipsa conditione materie in naturam humanam morbus vel languor quidam dimanavit. Quem, ut ipse fatetur loc. cit. omnis scholasticorum antecedit chorus. Vid. B. Qvenstedii *Syst. Theol. part. 2. sect. 2. quest. 2. p. m. 12. seqq.* ubi plures hujus sententiæ recentet Patronos. IV.

IV. Ludovicus de la Forge Med. apud Salmurienses *D. tract. de mente humanâ cap. 23. §. 6. pag. m. 195.* novum profert conflictus, inter partem superiorem, & inferiorem animæ, principium. Tribuit enim illum glandulæ pineali, sive conario, (quod, ex mente Cartesii, sedem animæ principalem statuit, pag. 118 §. 27. l. cit. eandem namque hic fovet sententiam art. 31. 32. & aliis passim *tract. de Passionibus Animæ*) ejusque diverso impulsui, & affectioni; sic enim, *motus, inquit, quo spiritus glandulam ab unâ parte impellunt, & quo ab alterâ parte anima eam suâ voluntate repellit, facit, ut anima eodem fere tempore, se impelli sentiat, ad eandem rem appetendam, & fugiendam.* Sequenti §. inquit, *Causa istorum conflictuum oritur ex unione mentis & corporis, & ex ejus unionis conditionibus, secundum quas corpus mentem obligat ad attentionem objecti, quod fortiter agit in ipsam, tunc etiam cum se ab eo avertere, vel de re aliâ cogitare mallet.* Non absimilia habet Cartesius l. cit. art. 47. ubi, postquam conflictus illos, quos vulgo sibi imaginantur (ut ipse putat) inter partes inferiores & superiores, in diverso motu glandulæ constituit, hæc subjicit: *Error, per quem ei (animæ) imponuntur quasi in scenâ diversæ personæ, quæ fere semper sibi mutuo contrariæ sint, inde solum processit, quod non bene distinctæ fuerint ejus functiones, à functionibus corporis, cui soli tribuendum est id omne, quod in nobis potest observari repugnare nostræ rationi, adeo ut nulla hic alia lucta sit, nisi quod, cum glandula, quæ est in medio cerebri, possit impelli ex una parte ab anima, & ex alia à spiritibus animalibus, qui nil nisi corpora sunt, sæpe eveniat, ut hæc duæ impulsiones sint contrariæ, & ut fortior impediatur effectum alterius.* Conf. idem art. 136. ubi nexum animæ cum corpore dicit esse principium, cui omnia, quæ de Passionibus scripsit, innituntur.

V. Ab his duabus sententiis, quas nunc exposuimus, non multum differt Lipsius, Vir clarissimus, sed Stoicæ Philosophiæ nimium deditus, quando *lib. 1. de Constant. Animi cap. 5.* asserit, pugnae in homine causam corpus esse, quod junctum est animæ, sed concordiam quadam discordi. Ejus pugnae duces rationem & opinionem constituit, quorum illa, pro animâ, & in animâ, hæc, pro corpore, & in corpore pugnat. Et paucis interjectis: *Nam ipsa anima, inquit, quanquam labe corporis & conta-*

ge sensuum graviter corrupta, & infecta sit, tamen vestigia quaedam ortus sui alie retinet &c.

VI. Non defunt etiam, qui in solâ objecti diversitate, principium pugnae illius quaerunt, eò, quod sensui jucundum, rationi vero honestum, arridere solet. Aliorum opiniones datâ operâ prætereo.

VII. Nos mediâ velut incedentes viâ, fontem & principium pugnae rationis & appetitus sensitivi, à tristissimo lapsu primorum Parentum derivamus. Illos enim Deus, pacis Princeps, & harmoniae amantissimus, ita condiderat, ut facultates inferiores, sine omni repugnantia, obsequium præstarent superioribus, & ad nutum earum sese componerent. Postquam vero homo peccavit, h. e. postquam voluntas hominis, Divinae voluntati obsequium recusavit, soluta est pulcherrima illa, suavissimaque harmonia, & inferior pars in homine, superiori, velut poenâ talionis voluntati, Divinum mandatum detrectanti, debitâ, superiori denegare cepit obsequium; hinc omnis mali scaturigo. Hæc, quanquam non nisi ex Divinioribus literis plenè & verè depromuntur, illustrari tamen quodammodo ex rationibus Philosophicis, haud inconcinnè possunt, de quibus in sequentibus.

VIII. Quod igitur ad argumenta eorum, qui contrarium sentiunt, attinet, ea paucis expendemus, spicilegium, post uberrimam aliorum Messem, instituturi. Et gentilibus quidem Philosophis non adeò vitio vertimus, quod in veram pugnae hujus originem inquirere nequiverint, cum ea non tam ex naturæ, quam Scripturæ libro depromitur, quorum posteriore cum destituerentur gentiles, quid mirum, quod tam turpiter subinde fuerint hallucinati; quare non multum sententiis eorum refutandis immorabimur. Et Pythagoræ quidem, Platonis, Stoicorum, & Academicorum opinio falsâ nititur hypothese, animas omnes simul à Deo fuisse creatas initio mundi, & tanto quidem numero, ut stellas possent exæquare, ut habet Plato in Timæo, easque postmodum in corpora, tanquam carceres, ob delictum quodpiam, detrusas. Quæ sententia plurimos habuit Patronos, & 1) quidem Judæos; Sic enim R. Manasseh

nasseh Ben Israël *lib. de creat. probl. 15.* Non solum est communis, inquit, opinio omnium Hebræorum, animas humanas præcessisse corpora, sed eam opinionem etiam amplexi sunt Hermes Trismegistus, Pythagoras, Plato, & alii plures ex gentilibus quæ certè ad illos ab Hebræis manavit. (Nos autem contra à gentilibus ad Hebræos dimanasse existimamus.) 2) Inter Christianos Origenem, *lib. 1. περ' ἀρχῶν cap. 7.* (vid. Calov. *Harm. Calixt. pag. m. 500.*) quem eundem errorem errasse perhibet Bellarm. *l. 4 de amiss. grat. cap. 11.* Vid. Rudrauffi *Philosophia Theologica exhibitione 16. pag. m. 211. §. 12.* Conf. Jac. Thomafius *Disput. de orig. animæ rationalis sect. 3.* Item Slevogt. *Disp. 2. de Creat. primi hominis.* Verum cum hæc hypothesis ex Scripturâ evertitur facile, corrui quoque omnis ei superstructa ratiocinatio. Quin imo philosophicis etiam arietibus nullo negotio subrui potest: Aristotelis sententia causam aliquam exponit partialem, non vero primam exprimit originem, quare ei refutandæ nihil immorabimur, quin potius.

IX. Ad Christianorum pergimus ratiocinia, quæ antequam singula expendamus, in genere quædam permittere placet. Ac sapientissimo, optimoque Creatori Deo, hanc rebellionem imputari nec debere, nec posse, Philosophia sanior etiam docet. Nam 1) à perfectâ causâ, qualis Deus est per essentiam, non nisi perfectû provenire, in aprico est. Atqui vero, quæ est ista perfectio, ubi perpetua datur inferiorum partium, seu facultatum, cum superioribus pugna, & mutuus conflictus, non ad perfectionem, sed ad destructionem vel alterutrius, vel utriusque partis tendens? Deinde 2) si summè perfectio, qualis Deus est, nullus adscribi potest defectus, quomodo defectum harmoniæ, qualis in homine datur, Deo adscribemus? Certè sapientissimus ille opifex, ut omnia ordine, pondere, & mensurâ *Sap. 11. v. 22.* produxit, ita hominem quoque, creaturarum perfectissimum, nobilissimumque, atque, ut Seneca *lib. 1. de ira cap. 5.* ait, optimum commendatissimumque opus, in tantâ harmonia creavit, quanta non ad destructionem, sed perfectionem illius atque conservationem faceret. Hinc Plato: ὁ θεὸς αἰὲν γουνοῦται, quasi dicat: quicquid facit, id omne perfectum est, & optimâ constans harmoniâ. Probat id 3) natura bonitatis, qualis

qualis per essentiam in Deo reperitur. Quæ bonitas illa, quæ
 so, est, aut bonitatis communicatio, creare hominem cum na-
 turali pugnâ rationis & appetitus, sive in tali statu, in quo nec
 justitia, nec sapientia, nec veritas est, nec Deus ullo amore, nisi carnali &
 vitioso diligi potest. In quo nulla fruitio Dei, neque parva neque magna,
 nulla beatitudo supernaturalis, nulla naturalis, in quo nullus amor, nisi
 creatura, nulla libertas arbitrii, nisi noxia, nullus actus, nisi perversus
 & malus, in quo perpetua contra semetipsam lucta creatura, quam nec
 Deus dare, nec creatura sedare potest, cui naturalia sint sola, & omnia
 peccandi desideria, quibus eadem natura lege indulgere liceat, quæ etiam
 libet? ut statum purorum naturalium in compendio describit
 Cornelius Jansenius, Episcopus Iprensis, in Augustino suo, lib. 3.
 cap. 15. Certè Plato, solo rationis lumine pollens, meliora sen-
 sisse videtur, causamque tanti mali, non creatori, sed alteri
 cuiquam rei, tribuendam esse, docet, quando alibi inquit: Prisca
 quidem natura talis (integra ac recta) erat, integri enim era-
 mus: Jam vero propter injustitiam divisi sumus à Deo, quemadmodum
 Arcades à Lacedæmoniis. Vid. in Conviv.

X. Sed audiamus jam Bellarm. cum complicibus, fon-
 tem pugnæ hujus in conditione materiæ locantem; cui ele-
 ganter Resp. B. Meisn. Anthropol. S. Dec. 1. disp. 2. quæst. 1. §. 22. pag. m.
 41. quærimus, inquam Bellarm. intelligat materiam? num
 corpus? sed huic appetendi vis non est propria: num animam? est
 hæc incommode vocatur materia. Nam aut materia inficit animam,
 & ei adversatur, aut anima materiæ, h. e. corpori, est contra-
 ria. Non prius, quia materia est principium merè passivum.
 Nec est, ut appetitum eam habere contendas, qui sit actus:
 nam id pro nobis facit. Si enim materia, tanquam ignobilior
 suâ forma, appetitu quodam est prædita, (qualem ei adscribit
 Heereboord Coll. Phys. Disp. 1. th. 39. seqq. & alii Physici, Conf. Sta-
 llii Reg. Phil. part. 2. Disp. 8. reg. 4.) appetit sui perfectionem, non
 vero destructionem, quanquam appetitus ille, nihil aliud sit,
 quam aptitudo quædam recipiendi formam; Non etiam poste-
 rius, quia nulla forma adversatur suæ materiæ, secus non ejus
 perfectionem, sed interitum, & destructionem intenderet,
 quod absurdum. Adde, Deum Adamo immediatè inspirasse
 animam;

animam; Jam, si ab anima naturaliter emanat propensionum pugna, Deus peccati causa primaria constituitur. Hoc absurdum declinaturus Bell. non veretur asserere, rebellionem illam præter intentionem Dei ex ipsâ materiæ conditione provenisse. Sed incidit in Scyllam, dum vult vitare Charybdin. Dum enim conditorem O. M. à causâ peccati liberare conatur, omniscientiam atque omnipotentiam eidem detrahit, ut præclare docet B. Meisn. *loc. cit.* Argumenta, quæ in contrarium profert Bell. *lib. de gratia primi hom. cap. 6.* confutata sunt à B. Dannhaw. *Hodom. Papæ Phant. 5. pag. m. 998. seqq.* Conf. Calov. *Harm. Calixt. Papist. sect. 3. de orig. animæ §. 84. pag. m. 556. seqq.* Qvenst. *Syst. Theol. part. 2. sect. 2. quæst. 2. pag. m. 12. seqq.* & auctores ab eo *pag. 15.* citati.

XI. Quod ad sententiam Ludovici de La Forge atque Cartesii attinet, videtur ea petere principium, 1) in eo, quod animæ principalem sedem statuunt glandulam pinealem, quam tamen controversiam in præsentem meam non facio, sed aliis dijudicandam relinquo. *Vid. Barthol. anatom. lib. 3. cap. 6.* 2) quod omnes affectus ad corpus referant, nec eos animæ imputari posse, nisi quatenus corpori juncta est, asserant, vid. Cartes. *tract. de passionibus animæ art. 137.* paucis internis commotionibus exceptis, quas in animâ, non nisi ab ipsâ animâ, excitari, & eo ipso ab aliis passionibus distingui, quæ semper pendent à quodam motu spirituum, contendit *l. cit. art. 147.* Et finge, nos diversum illum glandulæ impulsus admittere, manet nihilominus in quæstione, utrum in statu innocentie talis contrarius impulsus locum habiturus fuisset? quod ex rationibus mox subjungendis *ib. 13.* admitti non potest. Quæ de unione mentis & corporis asserunt, non difficile confutantur. Nam aut per mentem intelligunt voluntatis actum, in objectum propositum, necessario tendentem, & ita tollunt libertatem voluntatis, quam tamen ipse adserit Cartesius *l. c. art. 41.* quando inquit: *voluntas adeò libera est suâ naturâ, ut nunquam possit cogi;* aut intelligunt intellectus, de objecto proposito, judicium (quod omnino de La Forge *l. cit.* intendere videtur) ita denegant imperium voluntati, quo intellectui imperat circa actus exercitium

B

citium

citium, & conversionem ad alia objecta, quod in superiore
dissertatione adstruximus.

XII. De Lipsii opinione non multum laborabimus,
cum ea falso Stoicorum nitatur fundamento, corpus in pœnam
homini concessum, & carcerem animi esse, Hornej. *Phil. mor. l. 1.*
cap. 8. n. 14. pag. 121. Deinde non multum differt à Bellarm senten-
tia, quare iisdem etiam confutari potest rationibus. Non ne-
gamus eqvidem corpus hoc mortale aggravare animam, teste
libro sapientix *cap. 9. v. 15.* sed hoc inficiamur, animam primi
hominis, corporis contagio infectam fuisse, quum vitium, per-
inde ac virtus, in animo potius, quam in corpore resideat.

XIII. Qui in objectorum diversitate originem pugnae
hujus quarunt, cum reliquis oppidò falluntur. Nam, quan-
quam largiamur, in statu naturæ post lapsum, objectum cau-
sam esse diversarum motionum in homine, ita, ut aliud intel-
lectus appetendum judicet, in aliud feratur appetitus; vel i-
dem objectum intellectus fugiendum (vadeat, appetitus pro-
sequendum, vel contra: inde tamen non sequitur, eundem,
dissentum, in statu naturæ institutæ locum habuisse, quia ra-
tio & appetitus, non sunt oppositæ facultates, sed subordina-
tæ, unde facile colligitur, appetitum non appetiisse objectum
illum, nisi id ab intellectu cognitum, & à voluntate ei impe-
ratum fuisset, nec affectus diutius duraturos fuisse, quam ho-
mini placuisset, nec mediocritatem excessuros, vid. B. Meisn.
antrop. S. Dec. 1. Disp. 1. quest. 6. §. 27. pag. 24. 25. Calov. *Harm. Calixt.*
Pap. de puris natural. §. 11. 12. seqq. Quid? quod non sint adversa,
bona jucundum & honestum, sed tantum diversa. Qui ergo
feri potest, ut in his, tanquam objectis intellectus & appeti-
tus, pugna hæc unicè consistat?

XIV. Manet itaque thesis nostra, quæ pugnam hanc
non naturalem, h. e. naturæ primæ vitio ortam, sed acciden-
talem, statuimus, ejusque principium à lapsu parentum no-
strorum derivamus.

XV. Ecquæ vero tanti mali medicina? unica & sola, quæ
ex libro naturæ hauritur, (nam de tali nobis h. l. est sermo) acti-
onum hominis liberarum, cum internarum, quales sunt appe-
titiones

tiones & affectus, tum externarum, quibus virtutis habitus comparari solet, & quales à facultate locomotivâ eliciuntur internumque intellectus iudicium, & appetitum consequuntur, ad dictamen rectæ rationis directio, & rectificatio; hæc enim sola efficit, si rectè atque maturè adhibeatur, ut ratio egregiam de appetitu sensitivo reportet victoriam. Sub hac directione vero, tanquam causa proximâ, comprehendimus etiam causam remotiorem, qualis est lex Divina, & naturalis, quippe cum illa hanc necessariò præsupponat. Admittere vero actiones hominis directionem moralem, evincit 1) Summi Boni practici acquisitio, sive ultimus omnium actionum moralium finis, qui certè, absque directione actionum, acquiri non potest. Dari vero ejusmodi finem, negatio processus in infinitum demonstrat, quod contra Democritum, Leucippum, & Epicurum probat Heereboord *Exercit. Eth. 4 Th. 1. & 2.* 2) quia frustra essent omnia præcepta moralia, quibus homo ad bene beatæque vivendum instruitur.

XVI. De externis actionibus non admodum solliciti erimus, quandoquidem ex facilius ad mediocritatem rediguntur, si modo internæ justo freno fuerint coercitæ. Diximus autem actiones internas esse vel *appetitiones*, (vocabulo laxius sumpto, quatenus & aversionem includit) quæ nihil sunt aliud, quam actus ab appetitu sensitivo elicti: vel *affectus*, qui appetitiones ipsas concomitantur, & spectantur h. l. non tam in essentia sua, quomodo rectius passiones, quam actus dicuntur, quam in vi & efficacia, in quantum appetitum movent, vel ad prosequendum, vel ad fugiendum objectum; & de his potissima lis est inter Philosophos, utrum nimirum sint eradicandi prorsus, an vero coercendi, & ad obsequium rationis revocandi? hoc Peripatheticis, illud Stoicis, placet. Hanc controversiam alii verbalem tantum, realem alii esse existimant. Prius probatur Ciceroni *lib. 4. de Fin.* cui nostrum adjicimus calculum. Nec obstat, quod Lipsius *lib. 1. manud. ad Phil. Stoicam dissert. 15.* Ciceronis iudicium rejiciat, tanquam Academici, adeoque expresso Stoicorum hostis: nam & Augustinus *lib. 9. de Civit. D. cap. 4. aut nihil, aut pæne nihil, ait distare Stoicorum, aliorumque Phi-*

Stoicorum opinionem de passionibus, & perturbationibus animorum, & res ipsa, si rectè expendatur idem demonstrat luculenter. E-
nimvero, Stoici minores & languidiores motus, nequaquam
nomine affectuum dignantur, sed eos principia tantum, affe-
ctibus præudentia, nuncupant, ut patet ex Senec. *Epist. 116.*
quare eos etiam tolerant, nec extirpandos docent, quia apti
nati sunt rationi obtemperare. Majores vero atque validio-
res, quos perturbationes, vel, averse à recta ratione, contra
naturam animi, commotiones, (ut Cic. *4. Tusc. q. ait*) appellant,
opprimendos & extirpandos cupiunt. Peripathetici contra,
omnes motus animæ sensitivæ, è cognitione objecti, in appe-
titu excitatos, adeoque tam majores, & vehementiores, quam
minores, & languidiores, affectuum nomine insigniunt. Hinc
quos Stoici extirpant, eos Peripathetici, tanquam mediocrita-
tem excedentes, pariter exturbant. Quos hi rationi obsequi,
atque mediocritatis limites non excedere ajunt, hos illi ne af-
fectuum quidè nomine dignantur. Utriq; igitur idem docent,
in verbis disident, in re ipsa vero consentiunt.

XVII. Neque *ἀντιδραστήριον* Stilponis & Zenonis confundi
vult Seneca *Epist. 9.* quorum ille omnimodam sapienti adesse
debere voluit, ita ut ne sentiat ullum affectum, & perturbatio-
nem: hic, illam tantum, qua superare posset, & opprimere
affectus, non ut eos non sentiat, sed ut vincat. Vid. Lips. *l. 3.*
manud. ad Phil. Stoic. dissert. 7. Stoicus enim sapiens sensum mali
habet, sed ratione vincit: Stilponis, aut Pyrrhonis potius, ex-
mente Cic. *lib. 4. acad. 9.* ne sentit quidem. Quid? quod Se-
neca, maximè Stoicus, indulgendum esse honestis affectibus,
Ep. 104. eosque à quodam quasi naturali fluere principio *Ep. 116.*
asserat. Unde colligimus 1) non omnes affectus suâ naturâ ma-
los, nec 2) omnes eradicandos esse, Stoicorum quoque fuisse
sententiam. Denique 3) si à naturali principio fluunt, non
posse penitus evelli omnes, nisi ipsam naturam simul exuen-
dam esse, quis statuere vellet. Vid. Hornej. *Phil. Mor. lib. 2. cap.*
6. n. 6. seqq. & *lib. 3. cap. 1. n. 12. seqq.* Piccol. *Phil. Mor. gr. 1. cap. 25. seqq.*

XVIII. Quicquid hujus rei sit, nos pro ratione instituti
nostri distinguimus affectus, in simplices & mixtos, illi per se
& sua

& suâ naturâ indifferentes censentur, sed pro ratione circumstantiarum, vel bonitatem, vel malitiam moralem sortiuntur; hi, vel solo nomine teste, cum pravitate conjuncti sunt, ut rectè sentit Aristot. 2. *Eth.* 6. 1. 39. & 40. v. g. invidia, *ἰσχυροπένησις*, impudentia &c. illi directionem admittunt. hi non item; illi corrigendi & refrenandi sunt, hi prorsus extirpandi.

XIX. Cœterum quomodo singuli affectus compescendi, & sub obsequium rationis redigendi sint; longum foret h. l. disquirere. Fecere id per plures Moralis Philosophiæ Doctores, Heereboord in *Exercit. Eth.* qui primò generalia sedandorum affectuum adducit remedia, *Exercit.* 18. §. 3. deinde in sequentibus *Exercit.* ad specialia uni uscujsque descendit Idem fecit Cartesius, quando *art.* 145. *tract. de Passion. anima*, generositatem & providentiam Dei, ad affectus sedandos, plurimum facere contendit. Et ex eo Ludovicus de La Forge *tract. de mente hum. cap.* 28. aliique plures. Nos pauca meditabimur, quæ appetitum præparatura videbuntur, ad victoriam rationi concedendam.

XX. Horum pleraque eleganter expressit Plut. lib. de educ. puer. quando inquit, *ad agriculturam requiritur bonum solum, deinde peritus colonus, tum semina frugis: ita planè hic natura solo, agricola magister, semini præcepta atque instituta respondeant* Hinc elicimus, requiri bonam indolem, & naturalem dispositionem, quæ plurimum variare solet. Natura eqvidem, uti in cœteris, sic in homine, semper intendit quod optimum est, atque perfectissimum; videmus nihilominus subinde homines nasci servili quodam præditos ingenio, quos si cum Arist. *ex 1. Polit.* 5. servos naturâ appellaveris, parum à veritatis tramite aberraveris. Hi non tam ad virtutem, quam ad vitia feruntur, & nisi aliorum imperio, atque moderamini maturè subjiciantur, præ cœteris in turpissima quæque prolabantur. Qui vero clementiorem nanciscuntur parentem naturam, à teneris statim ungviculis, scintillas virtutum produunt, faciliusque virtutis habitum, victis affectibus, sibi comparant.

XXI. Ad hos bonæ mentis excitandos igniculos non parum affert momenti *institutio*, quâ corpus & animam optimè

instrui, Plato lib. 7. de Legib. sapienter censuit. *Semina enim in corporibus humanis Divina dispersa sunt,* (inquit Seneca, Epist. 73 quod tamen caute accipiendum) *quæ si bonus cultor excipit, similia origini prodeunt, & paria his, ex quibus orta sunt, surgunt. Si malus, non aliter, quam humus sterilis, ac palustris, necat, ac deinde creat purgamenta pro frugibus.* Et sanè, multum est à teneris avlescere, ac, velut surgentes à radice arbusculas, ita animos adolescentulorum in partem contrariam ei, ad quam suapte naturâ propendent, inflectere. Unde sapientissimè Socrates dixisse fertur, oportere, vel non gignere filios, vel, si eos genuerimus, de rectorum institutione maximè esse sollicitos: inaniter enim colitur terra, jaciuntur semina, feruntur plantæ, si demum ortæ, sine curâ, & cultu, pereunt, & pervertuntur. Et quis neget institutioni bonæ ingen-tem vim inesse? format illa corpus, format appetitum, format rationem: illud, ne temperamentum alat, appetitum contra-rationis dictamen, inconcinno spirituum motu, excitans: istum, ne frena rationis mordeat, sed ad jussa illius sese componat: hanc, ne in judicando ad extrema declinet. Nec vero teneros modo animos potens est inflectere salutaris institutio, verum adultiores etiam, quanquam majore cum labore atque periculo, frangas enim citius, inquit Quintil. lib. 1. instit. cap. 3. quam corrigas, quæ in pravum induruerunt: nam non desunt exempla eorum, qui pessimos mores, bonâ institutione vicerunt, atque mutarunt in meliores. Ita Polemo auditâ Xenocratis oratione, luxuriam exuit, egregiusque postea Philosophus evasit. Val. Max. l. 6. cap. 9. Themistocles, ineuntis adolescentiæ vitia, institutione emendavit, adeò ut anteferretur ei nemo, pauci patres putarentur, suoque exemplo demonstratum dedit, ex asperis & indomitis pullis, utiles aliquando equos reddi, modo recta illis disciplina contingat, ut auctor est Plut. in vitâ ejus. Plura legere volentem ablegamus ad Piccol. Phil. mor. qui de institutione gradu 10. à cap. 30. ad finem usque operis, prolixè, & eleganter diserit: cui jungi poterit J. Conr. Dürrius Ethicæ Parad. part. 3. sect. 1. cap. 1. aph. 2. pag. 108. seqq. & in Problem. Eth. probl. 39. p. m. 73. seqq.

XXII. His accedat conversatio honesta virorum & eruditorum, & bene moratorum, siquidem mores eorum, cum quibus versaris

versaris plurimum possunt ad virtutes & vitia, inquit Plato de anima mundi: & Seneca Epist. 94. post medium: nulla res, magis animos honesta induit, dubiosque & in prævum declinantes revocat ad rectum, quam bonorum virorum conversatio. Paulatim enim descendit in pectora, & vim præceptorum obtinet, frequenter audiri, aspici frequenter. Nec alienus ab his monitis est Cartesius, quando tract. de Pass. an. art. 50. nullam tam imbecilem esse animam, statuit, quæ non possit, cum bene dirigitur, acquirere potestatem absolutam in suas passionēs.

XXIII. Notandum tamen, hæc requisita, ad oppugnandum & debellandum appetitum sensitivum, ita invicem debere conjungi, ut alterum ab altero minimè divellatur. Nam neque natura sine educatione, institutione, atque conversatione honesta, neque hæc, absque natura, firma esse possunt. Potest quidem diutissimam assuefactione aliquis virtutis habitus comparari: verum si naturalis inclinatio mala fuerit, & repugnans, facile amittitur, quæ longo usu comparata fuit, bene agendi promptitudo. Ita etiam si bonam quis habuerit naturam, & omni destituatur institutione, facile semina illa virtutum, in naturam hærentia, corrumpuntur, naturalique, qualis post lapsum reperitur in homine, malitiam suffocantur.

XXIV. His omnibus si actiones virtuosæ, continuumque earum accesserit exercitium, appetitus ita disponetur, ut non temerè objecti alicujus jucunditate à sensibus oblatis, capiatur, nec voluptate corporis (quæ non quidem extirpari penitus, suspecta tamen haberi, & prudenter temperari debet,) facile moveatur, quin potius sese ad dictamen rectæ rationis componat. *Virtutis enim exercitium summum esse contra passiones remedium, fatetur Cartes. l. cit. art. 148.* Si vero quando affectus oriantur, efficiet, ut illi mediocritatem non excedant, vehementiaque suam judicium intellectus non impediunt, nec voluntatem in consensum rapiant.

XXV. Huc quoque non incongruè revocari possunt ea, quæ Cartes. l. cit. art. 211. tradit, contra passiones remedia. Is meminisse jubet eum, qui affectibus incipit præoccupari, 1) omnia,

omnia, quæ se imaginationi offerunt, spectare ad animæ de-
ceptionem. 2) Abstinendum esse à ferendo iudicio, tam diu,
dum affectus sedati, compositique fuerint. 3) Avertendas
cogitationes, donec tempus, & quies sedaverit commotionem,
quæ est in sanguine. 4) Annitendum, ut voluntas in confi-
derandis, & sectandis rationibus, feratur ad eas, quæ contra-
riæ sunt illis, quas passio profert, etiamsi minus validæ appa-
reant. Quæ si cum grano salis capiantur, vituperari nimium
non merentur. Ita fiet, ut appetitus non præcurrendo iudi-
cium intellectus, nec voluntatem ad partes suas pertrahendo,
herbam rationi porrigat, victumque se se fateatur. Id quod
non quidem semper, sæpius tamen fieri posse, possessio Summi
Boni luculentissimè evincit. Atque hæc erant, quæ in hanc rem
dicere ac meditari, animus fuit; quibus, verbis subtilissimi
Philosophi Piccolom. *Phil. Mor. gr. 8. cap. 60. pag. m. 750. 751. finem*
imponimus. Ita ille: *Recordari & accuratè meditari tenemur, nos*
esse Chaos ab Anaxagorâ excogitatum, cui mens præest, à qua cuncta in
ordinem redigi debent, quod nisi fiat, perniciosâ confusione marcescimus.
Meditari tenemur, nos esse mundum litis ab Empedocle decantatum, cui,
nisi mens, amicitia caput, internam pacem largiatur, perennis contro-
versia competit. Insuper altâ mente revolvendum, nos dici, & esse, par-
vos mundos, quod ob hanc præsertim causam à Deo ordinatum esse cen-
seo, ut moneamur, perfectionem nostram in eo esse positam, ut cum magno
mundo conformemur; in magno mundo præest sapientia Dei, ita in nobis
dominari debet nostræ mentis; in mundo, terrena subjiciuntur Cœ-
lo, & ab eo diriguntur, ita in nobis terreni sensus à
rectâ ratione duci ac perfici de-
bent.

Statori concordia gloria.

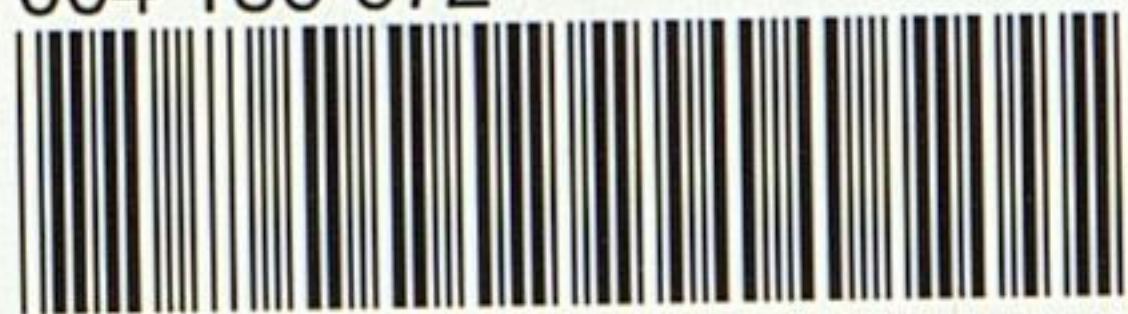

Ung. VI 59

ULB Halle

3

004 186 672

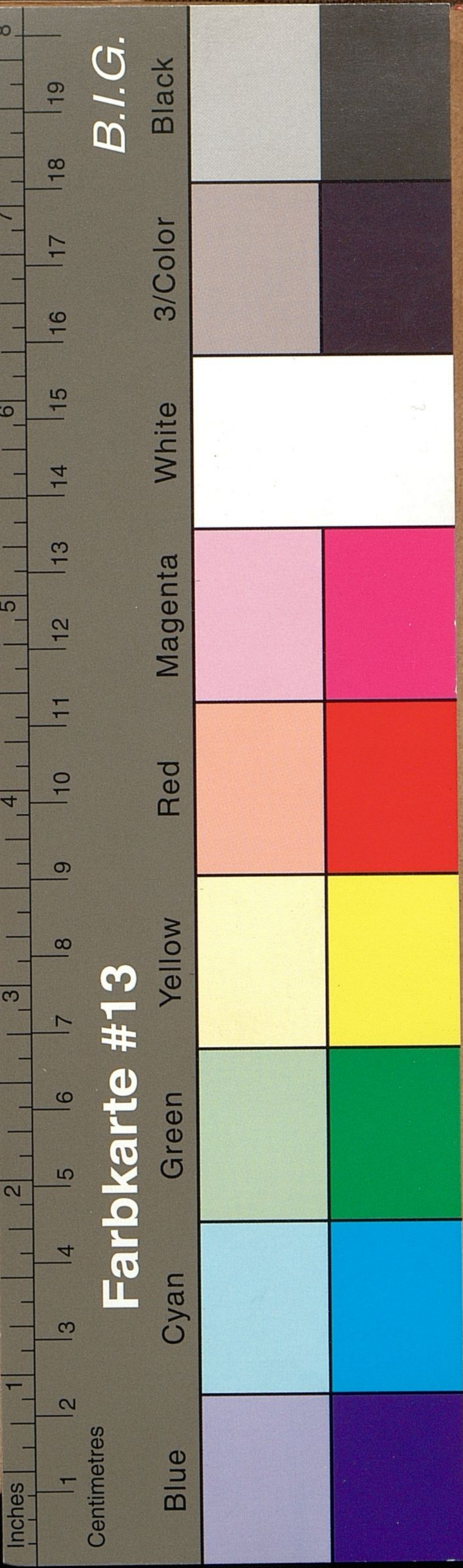
f
56,

VD 17.

Juni 2000 Al,

I. N. 7.
**Appetitum,
à
RATIONE TRIUM-
PHATUM,**

*Dissertatione Ethicâ
posteriore,
Permissu & auctoritate
Amplissimi, Inclutæ Facultatis Phi-
losophicæ, Senatûs,*

*In
Celeberrimâ ad Albim Academiâ,
Publico Eruditorum examini
sistunt,
PRÆSES,*

M. MATTHIAS PLATANI,
Dravecensis Hung.

&
RESPONDENS,
JOHANNES LEPORINI,

Neosoliensis Hung.
*Ad Diem XXX. April.
A.O.R. MDCXC.
H. L. Q.C.*

Wittebergæ, Typis Martini Schultzi.

27

h. m. 3658

